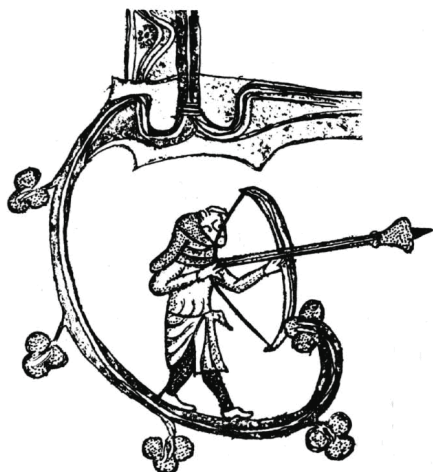

GLOSSAE

ΓΛΩΣΣΑΙ

IV / 2010

Glossa ry. on monitieteinen keskiajan tutkimuksen seura.

verkko-osoite: www.glossa.fi

postiosoite: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki

tieteellinen verkkolehtemme MIRATOR: www.glossa.fi/mirator

Glossae-lehti on yhdistyksen jäsen- ja tiedotuslehti

- ilmestyy neljä kertaa vuodessa; nyt 12. vuosikerta
- toimitus ja taitto: Mervi Suhonen
- aiemmin ilmestyneet numerot: www.glossa.fi/glossae

Latinankielinen sana *glossa* tarkoittaa kommenttia tai tulkintaa.

Esimerkiksi keskiaikaisissa käsikirjoituksissa on *glossae*, reunahuomautuksia.

Glossae-lehdessä julkaistaan keskiajan tutkimukseen liittyviä pikkuartikkeleita, uutisia ja keskustelua. Tässä numerossa:

<i>Puheenjohtajalta</i>	3
<i>Glossa ry.:n hallitus 2011</i>	4
<i>Mistä ajantasaista tietoa Glossan toiminnasta?</i>	5
<i>Glossan kevätkauden tiedeillat alkavat 15.2.</i>	6
<i>Glossan elokuvailtapäivä 17.3.</i>	7
<i>Glossan kevätkokous ja esitelmä 31.3.</i>	8
<i>Kiitokset TUCEMEMSille yhteistyön avauksesta</i>	9
<i>Pyhän Benedictuksen luostarisääntö julkistettiin</i>	10
<i>Kaksi uutta keskiaika-aiheista väitöskirjaa</i>	11
<i>Suomen keskiajan arkeologian seura esittäytyy</i>	13
<i>Keskiaikainen kulttuuriperintö – osa kulttuuriympäristöä</i> ...	14
<i>Glossa ry. Tieteiden yössä</i>	19
<i>Kirjahylly</i>	21
<i>Passages from the Antiquity to the Middle Ages</i>	23
<i>Glossa ry: tervetuloa jäseneksi</i>	24

Glossae IV / 2010
määrä: 120 kpl
Helsinki, Unigrafia
2011
ISSN 1455-9153

Glossae I / 2011
ilmestyy helmikuussa.
Aineisto 15.2.2011 mennessä
toimittajalle: **Mervi Suhonen**
misuhone@mappi.helsinki.fi

Arvoisa jäsen,

Glossan hallitus on jälleen uusiutunut 24. marraskuuta 2010 pidetyssä syyskokouksessa. Saimme mukaan niin kokeneemman tutkijan kuin myös opiskelijoita – lisäksi yhteys Turun suuntaan sai vahvistusta. Uusina jäseninä hallitukseen tulivat Mari Isoaho (tutkijakollegium, Helsinki), Reima Välimäki (Turun yliopisto) sekä Piia Lempiäinen, Anne Tucker ja Teemu Korpijärvi (kaikki Helsingin yliopistosta).

Syyskokouksen jälkeen sali täyttyi kuulijoista, joita kiinnostivat Venetsia, reliikit, ristiretket, Bysantti, taide tai jokin muu aihealue, joka tuli esille Dr. Karin Krausen kiinnostavassa esitelmässä. Tieteellisen osuuden jälkeen nautimme tunnelmallisista valoista ja lumesta Kap-pelin lämmössä.

Glossan antoisa toimintavuosi huipentui Turussa TUCEMEMSin kanssa järjestetyssä yhteisseminaarissa 7. joulukuuta 2010. FT Meri Heinosen ja FM Rose-Marie Peaken esitelmät keskustelivat hienosti keskenään ja osoittivat jälleen, kuinka tärkeä mihin tahansa aikakau-teen keskittyvälle tutkijalle on tuntee myös kohteensa menneisyyttä ja tulevaisuutta. Esitelmiä seuranneessa Pyhän Benedictus Nursialaisen luostarisäännön uuden käännöksen julkaisutilaisuudessa kuulija jäi pohtimaan sanojen, tekojen ja elämänskatsomuksen toisiinsa solmiutu-misen haastetta – se oli ajankohtainen Monte Cassinin veljille 500-lu-vulla, mutta niin se on myös jälleen uuteen vuoteen valmistautuvalla tämän päivän kansalaiselle.

Toivon kaikille mitä parhainta alkanutta vuotta!

Tapaamisiin Glossan tulevissa tapahtumissa vuonna 2011.

Elina Räsänen

Glossa ry:n puheenjohtaja

Glossa ry:n hallitus 2011

Elina Räsänen (puheenjohtaja)
Rose-Marie Peake (sihteeri)
Mari Isoaho
Olli-Pekka Kasurinen
Jesse Keskiaho (varapuheenjohtaja; Mirator)
Jenni Kuuliala (tiedotus)
Piia Lempiäinen (Glossae)
Mervi Suhonen (Glossae)
Anne Tucker (rahastonhoitaja)

Varalla:

Alpo Honkapohja
Sini Kangas
Teemu Korpijärvi (Glossae)
Reima Välimäki

Yhteyshenkilöt:

Sari Katajala-Peltomaa (Tampere)
Pia Tolvanen (Jyväskylä)

Hallituksen varajäsenet ovat muodollisesti ja talousvastuukysymysten kannalta “varalla”, mutta käytännössä mukana hallituksen toiminnassa siinä missä varsinaiset jäsenetkin. Yhteyshenkilöt ovat “kirjeenvaihtajajäseniä”, joiden tehtävänä on välittää tietoa keskiajan tutkimukseen liittyvistä asioista Glossan hallitukselle ja vastaavasti tiedottaa Glossan toiminnasta niille tahoille, jotka he omilla paikkakunnillaan tuntevat hyvin.

Hallituksen jäsenet esittäytyvät Glossaen seuraavassa numerossa. Lehteä toimittaa jatkossa yhden päätoimittajan asemesta toimituskunta, jonka jäsenet ovat Mervi Suhonen, Teemu Korpijärvi ja Piia Lempiäinen. Lehtikin siis uudistuu.

Mistä ajantasaista tietoa Glossan toiminnasta?

Jäsenlehden tehtävä on olla jäsenkirje ja tiedottaa, mitä yhdistyksessä tapahtuu. Lehti ei kuitenkaan aina ole nopein ja tehokkain tapa. Jäsenistä voi tuntua, että tapa välittää tietoa kirjeitse on keskiaikainen ja nykyaika vaatii pikaisempaa tiedonvälitystä.

Kaikki tiedot yhdistyksen tapahtumista ovat verkkosivuillamme **www.glossa.fi** > **Toiminta** > **Tapahtumakalenteri**. Kun tapahtuma on ohi, se siirtyy arkistoon. Kohdasta **Toiminta** > **Uutisarkisto** saa hyvän katsauksen siihen, mitä yhdistys on viime vuosina tehnyt.

Verkkosivuja kehitetään mielellään. Otamme esimerkiksi vastaan ehdotuksia linkeiksi, joihin olisi hyvä päästä Glossan sivujenkin kautta.

Moni yhdistyksen jäsenistä seuraa tapahtumiamme sähköpostilistan välityksellä. Listalle on helppo liittyä: lähetä viesti *majordomo@...subscribe glossa-list*. Vahvistus tulee automaattisesti. Jokaisen listan kautta välittyvän viestin alareunassa on ohje, miten listalta voi halutessaan erota. Listalle ei pitäisi päästä roskapostia eikä sitä käytännössä ole tämän listan kautta liikkunutkaan.

Jokainen Glossan jäsen voi halutessaan lähettää glossa-list -listalle tietoa keskiajan tutkimukseen liittyvistä tapahtumista, uutisista ja niin edelleen. Listalla saa myös käydä asiallista keskustelua.

Hallituksella on oma keskinäinen postituslistansa, jolle voivat lähettää postia vain siihen hallituksen jäsenet, varajäsenet ja yhteyshenkilöt. Yhdistyksen muut jäsenet voivat lähettää viestejä koko hallitukselle yhteisesti helpoimmin niin, että osoittavat viestinsä ensin jollekulle hallituksen jäsenistä, joka välittää sen eteenpäin. Hallituksen listaa käytetään ahkerasti ja keskustelemme siellä paljon keskenämme. Hallituksen jäsenten omat sähköpostiosoitteet ovat yhdistyksen verkkosivuilla ja ne ovat ilman muuta käytettävissä Glossaan liittyvissä asioissa.

Tervetuloa aloittamaan Glossan kevätkauden tiedeillat

Tiistaina 15.2.2011 Tieteiden talolla klo 18.15

FM Charlotte Vainio pitää esitelmän myöhäiskeskiajan ruotsalais-naisten oikeudellisesta asemasta (*malsman*-käytäntö). Esitelmäkieli on ruotsi.

Otsikko ja tarkemmat tiedot tulevat Glossan verkkosivuille ja sähköpostilistalle.

Vainio valmistui Helsingin yliopistosta vuonna 2010. Hän sai pro gradu -työstään *Den medeltida svenska hustrun och lagen - en studie i förmyndarskap, begränsningar och möjligheter 1350–1442* Historiska föreningenin myöntämän Gunnar Mickwitz -palkinnon, joka luovutettiin saajalleen 23.11.2010.

Gunnar Mickwitz oli Historiska föreningenin varapuheenjohtaja, joka kaatui talvisodassa. Hänen kuolemansa 50-vuotismuiston kunniaksi perustettiin palkinto, joka myönnetään vuosittain yhdelle Helsingin yliopiston ruotsinkielisen historian oppiaineesta valmistuneelle maisterille ansiokkaasta pro gradu -työstä.

Lehdistötiedote:

www.historiskaforeningen.fi/fonderna/gunnar-mickwitz-priset-2010

Authorities-konferenssissa syyskuussa 2010 Vainion esitelmän otsikona oli *The Medieval Wife and the Law –a study in guardianship, prohibitions and possibilities in Sweden 1350 – 1442*. Tiivistelmä: www.glossa.fi/authorities/abstracts_sessions.pdf (page 13).

Torstaina 17.3.2011 Tieteiden talolla Glossan elokuvailtapäivä

Kaksi elokuvaa ja asiantuntijoiden näkökulmia niihin:

Derek Jarman: Edward II (1992) (90 min)

Mel Gibson: Braveheart (1995) (177 min)

Yhden iltapäivän aikana nähdään kaksi 1990-luvulla tehtyä, keskenään täysin erilaista keskiaikatulkintaa. Elokuvat sijoittuvat suunnilleen samaan historialliseen aikaan ja niissä on joukko samoja henkilöitä, ennen kaikkea usein homo- tai biseksuaaliksi epäilty Edward II (vallassa 1307–27) ja hänen kunnianhimoinen kuningattarensa Isabella ("of France").

Filmien asiasisällöt antavat välähdyksiä, mitä tapahtui suunnilleen samanaikaisesti Skotlannissa ja Englannissa. Elokuvallisesta ja historian tulkinnan näkökulmasta on mielenkiintoista, miten erilaisia tulkintoja samoista henkilöistä voidaankaan tehdä.

Edward II on filmatisointi Christopher Marlowen näytelmästä "The Troublesome Reign and Lamentable Death of Edward the Second, King of England, with the Tragical Fall of Proud Mortimer" (1593). Puvustus on modernisoitu 1900-luvulle, mutta dialogi on autenttista Marloweta 1500-luvulta.

Elokuvaa kommentoi Tom Linkinen (Turun yliopisto), jonka valmistumassa olevan väitöskirjan aiheena on "Sin against nature, stinking deed, deepest love. Same-sex sexuality in later medieval English culture".

Braveheart kertoo skottilaisen vapaustaistelijan William Wallacen (n. 1276–1305) tarinan. Sen taustalla on n. 170 vuotta Wallacen kuoleman jälkeen kirjoitettu, omana aikanaan hyvin suosittu "The Wallace" -runoelma.

Kommenttaattorina on Alpo Honkapohja (Helsingin yliopisto), jonka väitöskirja liittyy myöhäiskeskiajan englannin kieleen ja käsikirjoitustutkimukseen. Hän on perehtynyt Skotlannin ensimmäiseen itsenäisyysotaan ja *Braveheartin* historiallisuuteen.

Torstaina 31.3. Tieteiden talolla

Glossa ry.:n sääntömääräinen kevätkokous sekä esitelmältä

Kevätkokousillan esitelmä alkaa klo 18. Sen pitää yleisen historian dosentti **Antti Ruotsala** (Helsingin yliopisto). Hän kertoo viime syksynä julkaistusta Vilhelm Rubrukin matkakertomuksesta *Matka Mongoliaan vuosina 1253–1255*, johon hän on kirjoittanut johdannon ja viitteet. Faros-kustantamon julkaisema teos on Sami Janssonin suomentama. Kirjan kustantaja on Faros, jonka lehdistötiedotteesta saa tiivistetyn pikakatsauksen harvinaisen Itinerariumin monipuoliseen sisältöön.

Virallinen kevätkokouskutsu julkaistaan seuraavassa Glossae-lehdessä ja yhdistyksen verkkosivuilla. Samassa yhteydessä on tarkempaa tietoa myös esitelmästä.

TUCEMEMS tarjoaa, vapaa pääsy kaikille: ***Turhuuden turuilla, hurskauden helmoissa***

Turun yliopiston päärakennuksessa viitenä maanantai-iltana klo 17–19

Loppukevään luennot:

14.3. FT Elina Räsänen (Helsingin yliopisto): *Ylellisyyttä, hurskautta ja kaukomaita: näkökulmia Kalannin kirkon alttarikaapin maalauksiin*

11.4. FT Kirsi Majantie (Turun yliopisto): *Kaakeliuunien kuva-aiheet muodin, vallan ja uskonnollisen propagandan heijastajina keskiajan ja uuden ajan alun Suomessa*

9.5. FT Tuija Tuhkanen (Turun yliopisto): *1600-luvun saarnatuolit hurskauden ja vallan materiaalisina ilmentyminä*

Kiitokset TUCEMEMSille yhteistyön avauksesta

Glossa ry ja tuore TUCEMEMS -tutkijaverkosto avasivat joulukuussa konkreettisen tiedeyhteistyönsä Turussa, kuten Elina Räsänen puheenjohtajan tervehdyksessä kirjoittaa. TUCEMEMS esiteltiin Glossaen numerossa III/2010.

Mystikkonaiset ja rippi-isät –aiheiseen esitelmätilaisuuteen osallistui noin 15 tutkijaa ja opiskelijaa. Kaksi tutkimusotteeltaan erilaisista analyysia keskiajan ja uuden ajan alun ihmiskohtaloista valottivat samojen kulttuuri-ilmiöiden jatkuvuutta 1200-luvulta 1600-luvulle. Yhteistä esitelmille oli myös elävä ja pirteä esitystapa ja se, että ne saivat osakseen yleisökysymysten ryöpyn. Molemmat esiintyjät ovat luvanneet kirjoittaa alkaneen vuoden aikana Glossaehen tutkimusaiheeseensa liittyvät pienet artikkelit.

Historiatieteitä varten remontoitu entinen sotilaskasarmi, Sirkkalan kasarmi, oli varsin edustava ja miellyttävä vierailukohde. Toivottavasti se on myös hedelmällisen tutkimustyön paikka nyt ja jatkossa. Sirkkalan kasarmialueen rakennukset ovat 1830–70 -luvulta. Rakennusten muodostama kokonaisuus on säilynyt arkkitehtuuriltaan hyvin, ja se on yksi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä, jollaisiksi on valittu maastamme yhteensä 1477 kohdetta (aiheesta myös tämän lehden sivuilla 17–18).

Kevätkaudella 2011 TUCEMEMS järjestää Studia generalia –luentosarjan *Turhuuden turuilla, hurskauden helmoissa* (ks. edellinen sivu), <http://tucemems.utu.fi/tarjoamme/yleisolle/index.html>

Ensimmäinen “Vanhat ajat” Studia generalia keskittyy eurooppalaiseen aineelliseen perintöön antiikista 1600-luvun loppuun. Erityinen painotus on 1400–1600 -lukujen suomalaisessa kulttuurissa, mutta ei unohdeta koko eurooppalaisen kulttuurin varhaisia antiikkisia juuria. Luennoitsijat pohtivat uskonnon ja vallan kiemuroita, hurskauden ilmentymiä sekä reformaation tuulahduksia Suomessa.

Pyhän Benedictuksen luostarisäännön suomennos julkistettiin

TUCEMEMS:n kanssa nautitun hengenravinnon jälkeen siirryttiin Sirkkalan kasarmin uudisosaan maallisten cocktail-antimien äärelle sen kunniaksi, että oli aika julkistaa Pyhän Benedictuksen luostarisäännön suomennos. Käännöshanke esiteltiin Glossaen numerossa II/2010. Joulukuussa 2010, kun kirja tuli myyntiin, siitä ilmestyi tiedotteita useissa eri yhteyksissä sekä lyhyt esittely ainakin yhdessä suomalaisessa sanomalehdessä. Kustantajan oma esittely on osoitteessa <http://www.basambooks.fi/uutinen.php?id=178>.

Latinankielisen tekstin suomentaminen ryhmätyönä oli oppimisprosessi paitsi kielen oppimisen kannalta myös opintomatkana keskiajan kulttuuriin. Opiskelijat ja opettajat joutuivat oppimaan paljon myös keskinäisestä yhteistyöstä, kun eri henkilöiden tekemiä raakasuumennoksia on yhtenäistetty terminologian ja tyylin kannalta. Myös jokaisen kääntäjän oma työpanos on dokumentoitu kirjan lopussa olevaan suomentajien ja luostarisäännön suomennettujen lukujen luetteloon.

Lopputuloksena on suomenkielinen teksti, jota sopii ylpeänä esitellä myös esimerkkinä siitä, miten vanha teksti muuntuu nykylukijalle helposti luettavaan muotoon, jos alkutekstin ja suomen kielen asettamien vaatimusten välille löydetään sopiva tasapaino. Vanhan mutta ajankohtaisuutensa monessa asiassa säilyttäneen luostarisääntötekstin taustaksi kirjassa on pitkä ja tiivis johdantoluku.

Bibliografisissa tiedoissa suomennoksen laatijoiksi on merkitty ”Tuija Ainonen, Maiju Lehmijoki-Gardner ja työryhmä”. Tässä työryhmässä oli yhteensä 17 jäsentä, joista julkistamistilaisuudessa oli läsnä viisi. He esittelivät kirjaa monelta kannalta. Eriyisen kiinnostavana näkökulmana mieleen jäi se, miten tämä kirja voi olla hyödyllinen historian kouluopetuksessa.

Kaksi uutta keskiaika-aiheista väitöskirjaa

Categorizing Otherness in the Kings' Sagas

FL Sirpa Aalto väitteli Itä-Suomen yliopistossa, yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnassa 11.12.2010. Väitöstiedotteen otsikona oli *Norjalainen valtaeliitti alkoi vierastaa saamelaisia 1200-luvulla* (<http://www.uef.fi/uef/vaitostiedotteet>). Vastaväittäjänä oli FT, dosentti Tuomas Heikkilä

Tiivistelmä kertoo, että kuningassaagat, joita Aalto on tutkinut, kirjoitettiin valtaeliitin piirissä. Niihin dokumentoitunut torjuva asenne saamelaisia, vieraita, kohtaan oli ymmärrettävä norjalais-islantilaisessa kulttuuripiirissä, jossa oli omaksuttu kristinusko. Tosin se ei estänyt norjalaisten kontakteja saamelaisten kanssa, kuten arkeologiset löydötkin Aallon mukaan osoittavat.

Mutta laajemmin kyse on siitä, miten ryhmäidentiteetti muotoutui varhaiskeskiajalla, jolloin kansallistunteesta ei esimerkiksi Norjassa voi vielä puhua. Esimerkiksi suhteessa norjalais-islantilaiseen kulttuuripiiriin saamelaiset olivat ”ulkona”, ulkoryhmäläisiä. Asetelma ei ole mitenkään vieras nykyajalle, ja vastaavasti nykykulttuurin tutkimusmenetelmiä voidaan väittelijän mukaan hyvin soveltaa keskiaikaan.

Saagat olivat erityisteemana Dies medievales -päivillä 2010, joiden pääorganisaattorina Sirpa Aalto ansiokkaasti työskenteli (Glossae III / 2010).

Väitöstiedote ja tiivistelmä kirjan sisällöstä ovat nyt osoitteessa www.uef.fi/yhka/menneet-tapahtumat-ja-vaitokset. Kirja on Itä-Suomen yliopiston kustantama. Sitä välittää ainakin tiedekirjallisuuden verkkokauppa Granum (<http://granum.uta.fi/granum/index.php>)

Historiebruk kring Nådendal och den kommemorativa anatomin av klostrets minnesplats

FL Eva Ahl-Waris väitteli Helsingin yliopistossa Euroopan historian oppiaineessa 1.12.2010. Monitieteisen lähdeaineiston, mm. eri henkilöiden kirjeenvaihdon pohjalta hän pohtii, miten Naantalin birgittalaisluostarin paikka Nunnamäellä on 1800- ja 1900-luvuilla sekä 2000-luvun alussa ollut kulttuuriperintöpaikka, jolla on ollut ja edelleen on merkitystä suomalaisille ja kansainvälisesti.

Tiedot ja ”muistot” Naantalin keskiajasta ovat vuosikymmenestä toiseen inspiroineet taustaltaan hyvin erilaisia henkilöitä – sekä kulttuurin ja historian tutkijoita, mesenaatteja että kulttuuritapahtumien järjestäjiä ja yleisöä. Ahl-Waris käsittelee Naantalin luostarin tapaus-tutkimusta mikrohistoriallisesti. Laajemmin ilmiöiden vertailukohtana on etenkin Tallinnan Pirita.

Ahl-Waris jatkaa kirjallaan keskustelua siitä, miten menneisyyttä on käytetty ja käytetään erilaisissa konteksteissa (*historiebruk*). Suomessa on aiemmin useissa yhteyksissä analysoitu kohteita ja hankkeita, joissa motiivina tai ainakin taustalla on ollut kansallisromanttinen suomalaisuus tai jonkin Suomen ”heimon” (esim. hämäläiset) yhteenkuuluvuus, hyvin usein myös paikallisidentiteetti. Naantalissa tilanne on hieman toisenlainen. Pyhä Birgitta ja birgittalaisuus ovat aina olleet skandinaavisia, eurooppalaisia.

Viimeisin Naantalissa järjestetty keskiaika-aiheinen suur tapahtuma oli Pyhän Birgitan juhluvuonna 2003, jolloin väittelijä itse oli projektisihteerinä (juhlavuoden ohjelma Suomessa: <http://www.evl.fi/kkh/kt/tapahtuma/birgitta2003/>). Näin keskiaikainen historia, 1800- ja 1900-lukujen historia ja aivan tuore lähihistoria muodostavat jatkumon, jonka viimeisin huipentuma on akateeminen opinnäyte.

Kirja on pdf:nä Kansalliskirjaston julkaisuarkisto Dorian e-thesis-palvelussa (www.doria.fi). Kustantaja on Societas Sanctae Birgittae (Vadstena 2010).

Suomen keskiajan arkeologian seura esittäytyy

Suomen keskiajan arkeologian seura (Sällskapet för medeltidsarkeologi i Finland) on toiminut vuodesta 1990 keskiajan ja uuden ajan arkeologian tutkimuksen edistämiseksi maassa. Seuran jäseneksi ovat tervetulleita kaikki historiallisen ajan arkeologiasta kiinnostuneet.

Seuran toimintaan kuuluu esimerkiksi tieteellisiä seminaareja ja esitelmää sekä retkiä. Lisäksi seura julkaisee *Archaeologia Medii Aevi Finlandiae* – sarjaa sekä SKAS-lehteä. Vuoden 2011 alussa uutena puheenjohtajana aloittaa FT Janne Harjula.

Seuran jäsenlehti SKAS ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden päätoimittaja on FT Georg Haggrén. Lehdessä julkaistaan keskiajan ja uuden ajan arkeologiaa käsitteleviä tieteellisiä artikkeleita, ajankohtaisia juttuja sekä kirja-arvosteluja. SKAS-lehti on historiallisen arkeologian piirissä keskeinen kanava julkaista tietoa alan ajankohtaisista aiheista.

Vaikka SKAS:ssa julkaistavien tekstien pääpaino onkin arkeologisissa aiheissa, myös lähialojen tutkimustulokset ja ajankohtaiset tapahtumat kiinnostavat lehden toimitusta ja lukijoita. SKAS ottaakin mielellään vastaan juttutarjouksia arkeologien lisäksi myös muilta keskiajan – ja toki myös uudempien aikojen – parissa toimivilta. Monet historiallisen ajan kohteiden kanssa työskentelevistä arkeologeista kaipaisivat lisää tietoa lähitieteiden ajankohtaisista tutkimuksista ja tapahtumista, ja SKAS toimisi mielellään tällaisen tiedon välittäjänä.

Lisää tietoa seuran toiminnasta sekä SKAS-lehdestä on saatavilla seuran kotisivuilta osoitteesta www.org.utu.fi/muut/skas.

Tuuli Heinonen

SKAS:n toimittaja

Keskiaikainen kulttuuriperintö – osa kulttuuriympäristöä

Mervi Suhonen

Päivitetty näkemys historiallisen ajan muinaisjäännöksistä

Museovirasto on Suomessa se viranomainen, joka Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa valvoo muinaisjäännösten suojelua. Museovirastossa myös määritetään, millaiset kohteet ovat muinaisjäännöksiä. Määritelmät perustuvat tietenkin laajaan tieteelliseen tutkimukseen. Siten ne riippuvat siitä, minkälaisia maan pinnalla, maan alla ja veden alla olevia menneisyyden jäänteitä arkeologit ovat opineet tähän mennessä havaitsemaan ja dokumentoimaan. Erilaisten kohdetyyppien määrä kasvaa, kun tieto karttuu. Muinaisuuden tutkijoita kiinnostavat nykyisin paitsi esihistoria ja keskiaika, myös uuden ajan kohteet.

Selvitys, jonka nimenä on *Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset* (lempinimi HiKi-raportti), on menneisyyden kulttuuriperinnön suojelun ja tutkimuksen viimeisin virstanpylväs Suomessa. Se on vuonna 2009 valmistunut, runsaasti kuvitettu ja tekstiltään selkeä kirja, joka on ladattavissa pdf:nä Museoviraston verkkosivulta (www.nba.fi/tiedostot/1430953f.pdf). Raportin julkaisemisen myötä Suomi siirtyi hyvälle eurooppalaiselle tasolle siinä, millaisia kohteita pidetään suojelemisen ja tieteellisen tutkimuksen kannalta tärkeinä ja millaisia ohjeita niiden kohdalla tulisi noudattaa. Kansainvälinen Maltan sopimus vuodelta 1995 (Tarkistettu eurooppalainen yleissopimus arkeologisen perinnön suojelusta) määrittää arkeologisen perinnön laajasti ottamatta kantaa siihen, miten vanhaa sen tulee olla ollakseen merkittävää. Suomi on sitoutunut tähän sopimukseen.

HiKi-raportti listaa erilaisia kohdetyyppejä, mutta se ei ole kartoitus, missä tällaisia kohteita sijaitsee. Kartoitustyötä eli inventointia on tehty erittäin paljon ja tehdään jatkuvasti. Näin arkeologisesti tutkittava kulttuuriperintö sekä määrällisesti kasvaa että monipuolistuu. Suo-

messa on kartoitettu yli 15 000 esihistoriallisen ajan muinaisjäännöstä ja vähintään saman verran historiallisen ajan muinaisjäännöskohteita. Suurin osa niistä on kaivamatta ja suurin osa jääkin vaille kaivaustutkimuksia. Tieto kohteen olemassaolosta ja sijainnista on silti tärkeä.

Tiedot muinaisjäännöskohteista ovat Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäännösrekisterissä, johon on parin vuoden ajan ollut kaikille vapaa pääsy *Kulttuuriympäristön rekisteriportaalin* kautta (<http://kulttuuriymparisto.nba.fi>; samaa kautta pääsee myös muinaisjäännösten hoito- ja hankerekistereihin sekä rakennusperintörekisteriin).

Suuri osa muinaisjäännösrekisterissä mainituista kohteista on sellaisia, että niistä on tarkempaa tietoa vain arkistoraportteina eivätkä alueen asukkaatkaan välttämättä tiedä niistä mitään. Inventointi- ja kaivauskertomuksista siirretään kuitenkin tietoja tarvittavilta osin esimerkiksi asema- ja muihin kaavoihin. Tämän ohella tiedon arvo tieteelliselle tutkimukselle on rajattoman suuri; tosin tieteellisten hankkeiden tekijöitä ja rahoitusta heille on vain kourallinen verrattuna siihen, mikä määrä tutkimusaineistoa olisi odottamassa.

Suomen keskiaikaisissa kaupungeissa todennäköisesti arvokkaista, keskiaikaistakin jäämistöä mahdollisesti sisältävistä osista oli ajantasainen kartoitus 1980-luvulla, jolloin valmistui painettu raporttisarja *Keskiajan kaupungit*. Vastaavalla menetelmällä kartoitettiin 2000-luvun alussa Vaasa-ajan kaupungit. Eräissä niistä on 1500-luvun kulttuurikerroksia sekä myös jäänteitä keskiajalta, jolloin samalla alueella on ollut kylätontteja, kartanoita ja niin edelleen (linkki: www.nba.fi/fi_hist_muinaisjaannokset > *Kaupunkiarkeologiset inventoinnit*).

Uusin hanke materiaalisen kulttuuriperinnön kartoittamiseksi Suomessa on Metsähallituksen käynnistämä *valtion metsien kulttuuriperintökohteiden inventointi* (www.metsa.fi > Hankkeet > Kulttuuriperintökohteiden inventointi 2010–2015). Yhteistyössä eri alueiden metsänhoitajien kanssa arkeologit etsivät historiallisesti mielenkiin-

toisia rakenteita ja paikkoja Metsähallituksen omistamilta alueilta. Motiivina on, että kohteet olisivat tiedossa jo ennen metsätöitä, jotta ne eivät tuhoudu koneiden työskennellessä. Toisaalta jos mielenkiintoisia paikkoja on sopivasti retkireittien varrella tai luontomatkailukohteiden läheisyydessä, niistä voidaan jakaa tietoa retkeilijöille. Tavoitteet on kirjattu Suomen kansalliseen metsäohjelmaan 2015 osana metsien monipuolista käyttöä.

Museovirasto muuttuu ja muuttaa

Museovirasto on parhaillaan uusimassa organisaatiotaan perusteellisesti (www.nba.fi/fi/mv_organisaatio_uudistuu). Ensin aloittavat toimintansa viraston neljä osastoa, joista kukin organisoituu sisäisesti kevään aikana. Suomen kansallismuseo säilyy osana Museovirastoa kuten ennenkin.

Vuoden 2011 alusta lähtien arkeologinen (esihistoria) ja rakennushistorian (historiallisen ajan) tutkimus eivät enää ole eri yksiköissä vaan yhdessä osa *Kulttuuriympäristön suojeluyksikköä*. Sen vastuulla on myöntää luvat muinaisjäännösten tutkimiseen, olivatpa kohteet tuhansia vuosia vanhoja, keskiaikaisia tai toisen maailmansodan ajalta. Keskiajan kaivausten kannalta tärkeä poikkeus lupakäytäntöön on Turun museokeskuksen (Varsinais-Suomen maakuntamuseo) kanssa solmittu yhteistyösopimus, jonka nojalla TMK ei ano erillisiä lupia esimerkiksi kaivauksiin Turun keskiaikaisessa keskustassa vaan ainoastaan ilmoittaa Museovirastolle, kun kenttätöitä aletaan valmistella ja toteuttaa.

Esihistoriallisten ja historiallisen ajan jo tutkittujen kohteiden tai nykyaikaan säilyneiden rakennusten hoito puolestaan kuuluu Museovirastossa nyt *Kulttuuriympäristön hoitoyksikölle*, joka kantaa vastuun esimerkiksi keskiaikaisista linnoista ja raunioista.

Samaan aikaan Museovirasto muuttaa. Muuttoliikettä on edestakaisin, koska sekä Nervanderinkadun että Sturenkadun kiinteistöt ovat pe-

rusteellisessa remontissa nyt tai lähivuosina. Parhailtaan odotetaan jo kirjaston avautumista uusissa tiloissa Sturenkatu 2:ssa. Kirjasto on osa *Arkisto- ja tietopalveluosasto*a, jossa tulevaisuudessa on niin sanottu yhden luukun periaate: asiakas neuvotaan kaikkiin kokoelmiin, arkistoihin ja muille tiedonhaun lähteille samasta paikasta, ja materiaalien käyttäjille on tarjolla työskentelytiloja.

Kulttuuriympäristökohteita

Museoviraston organisaatiouudistuksessa käy jo osastojen nimistä ilmi, miten oleellisessa asemassa kulttuuriympäristö on kulttuuriperinnön varjelu- ja hoitotyössä. Pari vuotta sitten Museoviraston nimeä suunniteltiin jopa muutettavaksi Suomen kulttuuriperintökeskukseksi (www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2008/12/museovirasto.html), mutta tästä on nyt luovuttu.

Muinaisjäännösten suojeleminen on eettisesti tärkeää joka tapauksessa, koska menneisyyden ainutlaatuisten jäänteiden tuhoaminen nyt olisi meidän sukupolveltamme itsekäs teko tulevia ihmispolvien kohtaan. Mutta erityisen mielekästä maan pinnan alla osittain tai kokonaan piilossa olevien menneisyyden jäänteiden suojeleminen on silloin, kun tieto niistä on osa laajempaa maisemakokonaisuutta. Samoin käytössä olevat tai käytöstä poistetut rakennukset ja niiden rauniot ovat parhaimmillaan, jos lähiympäristössä on säilynyt historiallinen tunnelma ja mahdollisesti useita rakennuksia samalta historian aikakaudelta.

Vuonna 2009 valmistui raportti *Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt* (www.rky.fi). Mukana on yli tuhat kohdetta. Valikoima on huomattavasti laajempi kuin edellinen listaus, joka valmistui vuonna 1993 (www.nba.fi/rky1993/). Arvokkaiksi on listattu lukuisia keskiaikaisia kirkkoja ympäristöineen. Mukana on myös monenlaisia muita keskiajalta periytyviä kohteita, esimerkiksi Länsi-Turunmaan ulkosaariston jo keskiajalta periytyvä kyläasutus.

Suomessa on myös toinen valtakunnallisesti arvokkaiden ympäristöjen kartoitus: *Valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet*. Niitä on nyt 156, mutta uusi inventointikierrros on käynnistetty ja se etenee maakunta maakunnalta vuoden 2014 loppuun asti. Siinä keskitytään maaseudun kulttuurimaisemiin, joissa näkyvät erityisesti maatalous- mutta myös muiden elinkeinojen historia ja nykypäivä. Tällaisessa maisemassa voi olla muinaisjäännöksiä ja historiallisia rakennuksia kuten esimerkiksi Aurajokilaaksossa (www.ymparisto.fi).

Keskiajan rakentaminen maisemaan

Vuoden 2010 Euroopan rakennusperintöpäivillä, jotka järjestettiin syyskuussa Helsingissä, aiheena oli rakennettu maisema. Seminaarikutsussa kysyttiin, miksi rakennettu maisema on sellainen kuin se on ja millaisia merkkejä me haluamme jättää tulevaisuuden maisemaan.

Yksi paikka, jossa keskiaikainen kulttuuriperintö halutaan nostaa uudelleen maan pinnalle, on Espoon Mankby, josta on jo aiemmin kirjoitettu *Glossae*-lehdessä (I/2010). Mankbyhyn suunnitellaan metsän siimekseen arkeologista puistoa, jossa voi tutustua kaivauksissa löytyneisiin rakennusten pohjiin ja keskiajan kyläasukukseen. Tarkemmista suunnitelmista kerrotaan yleisölle myöhemmin. Myös paikalla jo useita vuosia tehdyt arkeologiset ja paleobotaaniset tutkimukset jatkuvat vielä: hankerahoituksen tilanne vuosiksi 2011 ja 2012 on valoisa.

Mankby oli toinen *Glossa ry.*:n Tieteiden yössä järjestämän luentotutokion aiheista. Lisää Tieteiden yöstä on sivuilla 19–20.

Glossa ry. Tieteiden yössä

Arjen arvoitus -aiheisilla vuoden 2011 Tieteen päivillä ei ollut esillä juuri mitään keskiajasta. Historiantutkijat ja arkeologit olisivat voineet käyttää huomattavasti aktiivisemmin hyväkseen loistotilaisuutta tuoda esiin, mitä keskiajan arjesta on saatu selville ja mitä tiedossa olevien lähteiden perusteella voidaan kysyä ja tutkia. Tieteen päivien koko ohjelma ja linkit videotallenteisiin ovat verkkosivustolla www.tieteenpaivat.fi/2011/html.

Glossa ry. teki osuutensa päivien ajallisen ulottuvuuden laajentamiseksi järjestämällä Tieteiden yöhön kaksi esitelmää ja esittelypöydän. Tieteiden talo oli järjestetty Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenseurojen esittäytymispaikaksi, jossa luento-ohjelmaa oli rinnakkain useissa saleissa ja yhdistysten toimintaa esiteltiin kolmen kerroksen käytävillä. Yleisöä oli melko paljon, ajoittain ruuhkaksi asti. Glossan kutsumilla esitelmöitsijöillä oli noin 30–50 kuulijaa: väkeä tuli koko ajan lisää.

Toinen esitelmästä, Mankby-aiheinen arkeologien esitys, mainittiin jo edellä (s. 18). Toisen esityksen piti FT Timo Joutsivuo, jonka aiheena oli keskiaikainen lääketiede. Hän oli valinnut traagisen, mutta tutkijaa ja kuulijaa kiehtovan tapaustutkimuksen: onnettoman markiisi Obizzo (II) d’Esten (n. 1247–1293), joka kärsi melankoliasta. Hänelle määrättiin erilaisia parannuskeinoja, joilla oli vankka pohja keskiaikaisissa käsityksissä ihmisen kehon toiminnasta ja mielen ja kehon välisestä yhteydestä.

Osa neuvoista kuulosti inhimillisiltä ja järkeviltä, vaikka esimerkiksi ihmisen verenkierrosta ei tiedetty mitään eikä lääkäreillä ollut totuudenmukaista käsitystä siitä, miten kuona-aineet poistuvat kehosta. Kreivi-paralle suositeltiin esimerkiksi liikuntaa kuten miekkailua, jota ei koskaan saanut harrastaa heti aterian jälkeen. Keskiajalla pidettiin myös suotavana, että ihminen ei rasittanut itseään liikaa mielenkuo-

huilla vaan pyrki tyyneyteen. Mieltä piristävää stimulaatiota ei kuitenkaan täysin torjuttu: esimerkiksi nuorten naisten myönteinen vaikutus vanhojen miesten hyvinvointiin oli huomattu ja sallittu.

Jos pehmeät keinot eivät auttaneet, turvaututtiin järeämpiin konsteihin kuten aivojen tasapainottamiseen kallonporauksella. Joutsivuon esittelemä onneton kreivi koki kuitenkin toisenlaisen kohtalon: hänet myrkytettiin ilmeisesti perintöasioiden takia.

Traagiseen aiheeseen sisältyy nyky-yleisön silmin katsottuna hämentäviä ja hymyilyttäviäkin piirteitä, ja esitelmä herätti paljon yleisökysymyksiä. Niille Tieteiden yön kaltaisessa tapahtumassa olisi mukava varata runsaastikin aikaa, mikä lähetettäköön terveisinä tapahtuman pääjärjestäjälle.

Keskiajan lääketieteestä suomeksi kirjoitetulla, johdantotyyppisellä teoksella olisi varmasti pirteät markkinat. Tieteellistä tutkimuskirjallisuutta on toki tarjolla runsaasti ja useilla kielillä.

Glossan esittelypöydällä oli tällä kertaa esillä keskiajan arkeen liittyvää kirjallisuutta sekä pöytää elävöittämässä Elävä keskiaika ry:n jäsenten valmistamia ja heidän ystävällisesti lainaamiaan esineitä kuten astioita, neulakintaan tekele ja siihen tarvittavat langat, häntähuppu ja siihen sopivat huopakäsineet, pyhiinvaeltajan laukkuja pyhiinvaellusmerkkeineen ja heloitettuja voita. Kiitämme lainasta!

Esineet ja varsinkin suomenkieliset kirjat herättivät paljon mielenkiintoa. Yleisöä voi kiittää asiantuntevasta mielenkiinnosta keskiaikaan kohtaan varsinkin, kun otetaan huomioon, että samalla käytävällä katsottavana oli hyvin monenlaista tiedettä nuolenpääkirjoituksesta planetaarioon ja tulevaisuudentutkimukseen.

Tieteiden yö on tapahtuma, jossa kannattaa olla esillä ja kertoa yhdistyksestä. Keskiaika sopii mukaan kuvaan aina riippumatta siitä, mikä seuraavalla kerralla valitaan päivien pääaiheeksi.

Kirjahylly

Tieteiden yössä Glossan esittelypöydällä oli joukko suomenkielisiä ja muilla kielillä julkaistuja kirjoja. Konkreettinen kirjahylly oli esittelypisteemme tieteellinen ydin, jota ympäröivät pöydälle ja pystyseinäkkeelle asetellut, keskiaikaa elävöittävät esine-ennallistukset. Kirjavalikoimassa oli useita Glossassa ja Glossae-lehdessä aiemmin esiin nostettuja kirjoja.

Yössä liikkuneen yleisön suosiossa näyttivät olevan myös perusteokset:

Kari, Risto 2004. *Suomalaisten keskiaika: myytit ja todellisuus*. WSOY.

Kirja on yleistajuinen ja kattava perusesitys, jonka kirjoittaja on hällunnut tuoda esiin myös näkökulmia, joista on monesti ehkä tietoisestikin vaiettu. Teos kuvaa, miten hallitsijoiden ja valtaapitävien varsin inhimilliset päätökset muuttivat kansan elämää aikana, jolloin kristinuskosta tuli keskeinen osa arkielämää ja myös maallisen vallan väline. Mielenkiintoiset tietoruudut perehdyttävät ajan ilmiöihin ja henkilöihin. Tekstiä havainnollistavat nelivärikuvitus sekä piirroskartat. Teoksen kommentit ovat Kalevi Wiikin ja Heikki Ylikankaan käsialaa.

Keskiajan avain 2009. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1203.

Keskiajantutkimuksen käsikirja, jossa etualalla on tutkijan työsarika: lähteiden monipuolisuus ja kirjavuus sekä tutkimuksen tulevaisuuden näkymät ja haasteet. Artikkelikokoelmassa on 20 erilaista aihepiiriä ja eri kirjoittajien lähestymistapaa. Yhtä yhtenäistä metodista ohjekirjaa ei voi tällä alalla olla olemassa vaan hyvä metodiopas sisältää täsmäkatsauksia keskiajan erityisaloihin niitä itse tutkineiden henkilöiden esittelemänä.

Medeltidens ABC. Stockholm 2001.

Carin Orrlingin toimittama teos valmistui yhteistyössä Statens historiska museetin kanssa. Ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 1985, ja myös tarkistetulle uusintapainokselle on ollut paljon käyttöä.

Muutamia muita, suomalaisia keskiaika-aiheisia teoksia:

Heikkilä, Tuomas 2009. *Piirtoja ja kirjaimia: kirjoittamisen historiaa keskiajalla*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1208.

Kirjoittamisen kehitys kertoo samalla länsimaisten kulttuurien kehityksestä keskiajalla. Kustantajan mukaan teos valottaa tätä kommunikaation ja dokumentoinnin perustaa ”munkinkammiosta musteresepettiin, hanhensulkakynän teroittamisesta kirkkoruhtinaan kirjastoon”. Teos on yleisesitys, mutta siihen sisältyy myös kirjoittajan löytöjä Euroopan kirjastoista. Tekstin rinnalla on monipuolinen kuvitus.

***Historia eilen ja tänään. Historiantutkimuksen ja arkeologian suunnat Suomessa 1908-2008*. Toim. Sini Kangas, Marjatta Hietala, Heikki Ylikangas. Suomen tiedeseura, 2009.**

Suomalaisen Tiedeakatemian 100-vuotisjuhlan kunniaksi oli aika kirjoittaa katsaus satavuotiseen tutkimushistoriaan. Aineisto on karttunut ja menetelmät ovat kehittyneet. Kuitenkin artikkelikokoelmassa tuodaan esiin myös paljon aiheita ja materiaaliryhmiä, joiden tutkimus on ollut toistaiseksi vähäistä ja jotka tarjoavat historian ja arkeologian aloille riittämiin hyvin perusteltuja haasteita tulevaisuudessa.

Muinaisurhosta nihtiin. Suomalainen sotilas III. Päätoimittaja Hannele Klemettilä. Karttakeskus & Weilin+Göös 2010.

Suomalaisten arkeologien, historioitsijoiden ja sotahistorian asiantuntijoiden yhteistyön tuloksena syntynyt suurtietoteos käsittelee soturien elämää ja arkea nykyisen Suomen alueella kivikaudelta 1600-luvun alkuun.

Silveri, Pirjo, Lavonen, Kuutti & Rauhala, Osmo 2010. *Tyrvään Pyhän Olavin kirkko. Sata ja yksi kuvaa*. Kirjapaja.

Kirja esittelee maalauksia, joiden valmistumista juhlistettiin 15.9.2009 ja joiden tekijöille myönnettiin saman vuoden Kirjon kulttuuripalkinto. Maalauksista ja Tyrvään Pyhän Olavin kirkon uudelleenrakentamisesta saa tietoa myös Tuhkasta noussut -näyttelystä, joka on siirtynyt Kansallismuseosta Hämeen linnaan ja on esillä syyskuuhun 2011 asti. Pyhän Olavin kirkolla on myös omat verkkosivut.

Passages from Antiquity to the Middle Ages V

Tampereen yliopisto 23. –26.8.2012

Konferenssin aiheeksi on valittu:

Infirmity. Social and Cultural Approaches to Cure, Caring and Health

Lat. *infirmity* engl. ‘weakness, feebleness / instability, fickleness’ (heikkous, voimattomuus; epätasapainoisuus, oikuttelevaisuus)

Esitelmissä fyysinen ja henkinen heikkous kytketään yksilöiden sosiaaliseen ympäristöön ja kulloisenkin tilanteen kulttuuriseen kontekstiin. Passages-konferensseissa painotetaan ilmiöiden jatkuvuutta antiikista keskiaikaan ja muutoksia, joita antiikin ajan ja keskiajan välillä ehti tapahtua.

Viidennen konferenssin verkkosivut on avattu ja esitelmäilmoittautumisia otetaan jo vastaan. Lisätietoa ja ohjeet ovat osoitteessa

www.uta.fi/trivium/passages/passages5.html

Samasta osoitteesta pääsee tutustumaan myös neljään edelliseen Passages-konferenssiin, jotka järjestettiin Tampereella vuosina 2003, 2005, 2007 ja 2009.

III Passages-konferenssin esitelmät on julkaistu artikkelikokoelmana *De Amicitia. Friendship and Social Networks in Antiquity and the Middle Ages*. Eds. Katariina Mustakallio & Christian Krötzl. Institutum Romanum Finlandiae 2010.

Lähtettäjä:

Glossa ry

Kirkkokatu 6

00170 Helsinki

Glossa – keskiajan tutkimuksen seura ry.

- perustettiin vuonna 1996
- on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsen
- yhdistää eri tieteenalojen näkökulmia keskiaikaan
- järjestää esitelmätilaisuuksia, seminaareja, retkiä ja muita keskiajan tutkimusta edistäviä ja esitteleviä tapahtumia
- välittää tietoa itäisen ja läntisen Euroopan keskiajasta kaikille kiinnostuneille
- ottaa kantaa keskiajan tutkijoiden ja opiskelijoiden kannalta ajan-kohtaisiin kysymyksiin

Jäseneksi

Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita tutkijat, opiskelijat ja kaikki, joita tutkimustieto keskiajasta kiinnostaa. Yhteisöjäseniä ovat esimerkiksi kirjastot, yhdistykset ja tutkimuslaitokset. Yhteensä jäseniä on jo yli sata.

Jäsenmaksut:

tavallinen: 15 € / vuosi

perustutkinto-opiskelijat: 10 € / vuosi

perhejäsenet: 20 € / vuosi koko perheeltä yhteensä

yhteisöt: 20 € / vuosi

Liittyminen käy kätevästi ottamalla yhteyttä jäsenrekisterin hoitaja Rose-Marie Peakeen (peake@mappi.helsinki.fi, puh 044-377 1745). Kerro viestissä tai puhelinsoitolla uuden jäsenen nimi, osoite, sähköpostiosoite ja / tai puhelinnumero sekä jäsenmaksun tyyppi.

Postituslistalle

Yhdistyksen sähköpostilista on glossa-list@lista.tsv.fi. Listalla välitetään tietoa yhdistyksen omasta toiminnasta sekä muita keskiajan tutkimukseen liittyviä uutisia.